MUNI

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita	
Uchazeč	Mgr. et Mgr. Jiří Baroš, Ph.D.
Habilitační práce	Společné dobro jako ústřední pojem přirozenoprávní tradice. Příspěvek k teorii přirozeného práva
Oponent	doc. Mgr. et Mgr. Marian Kuna, MA, MPhil, PhD.
Pracoviště oponenta, instituce	Katedra filozofie, Filozofická fakulta, Katolícka univerzita v Ružomberku

1. Všeobecná charakteristika práce a jej obsah

Predložená habilitačná práca sa zaoberá pojmom spoločného dobra ako ústredným, normatívne kľúčovým pojmom prirodzenoprávnej tradície a jeho významom pre súčasnú právnu a politickú teóriu. Autor vychádza z presvedčenia, že spoločné dobro nepredstavuje prekonaný relikt klasického myslenia, ale naopak, ide o normatívny koncept, ktorý je schopný ponúknuť presvedčivé odpovede na viaceré krízy súčasných ústavných demokracií.

Práca je systematicky vhodne členená do troch hlavných častí a jedenástich kapitol. Prvá časť sa venuje kontextu súčasných ústavných demokracií, najmä diskusiám o konštitucionalizme a ľudskej dôstojnosti. Druhá časť tvorí teoretické jadro práce a je zameraná na rekonštrukciu pojmu spoločného dobra v rámci prirodzenoprávnej tradície, od klasických autorov až po súčasné diskusie vrátane kritického vyrovnania sa s novou teóriou prirodzeného práva a s koncepciou Alasdaira MacIntyra. Tretia časť analyzuje spory medzi prirodzenoprávnou tradíciou na jednej strane a liberalizmom a utilitarizmom na strane druhej, pričom osobitná pozornosť je venovaná otázkam slobody, spravodlivosti, prirodzených práv a náboženskej slobody.

Celá práca je koncipovaná ako systematický a argumentačne detailne prepracovaný pokus o oživenie pojmu spoločného dobra ako centrálneho orientačného bodu adekvátneho právneho myslenia.

2. Relevantnosť zvolenej témy

Zvolenú tému možno hodnotiť ako mimoriadne aktuálnu a vysoko relevantnú, a to tak z hľadiska právnej teórie, ako aj z hľadiska širších filozofických a spoločenských diskusií. Otázky individualizmu, fragmentácie spoločnosti, krízy legitimity liberálneho konštitucionalizmu či narastajúcej intenzite a rozsahu kultúrnych konfliktov vytvárajú prirodzený priestor pre návrat k pojmu spoločného dobra.

Autor presvedčivo ukazuje, že spoločné dobro nie je len abstraktným metafyzickým pojmom, ale konceptom s reálnymi implikáciami pre ústavné právo, teóriu základných práv, chápanie slobody a úlohu štátu. Téma práce je preto plne v súlade s profilom habilitačného konania v odbore právo a zároveň presahuje úzko špecializované diskusie, čím zvyšuje jej akademický aj spoločenský význam.

3. Prístup k riešeniu problému
Autor k riešeniu zvolenej problematiky pristupuje koncepčne, systematicky a s jasne artikulovaným cieľom. Neobmedzuje sa na deskriptívny prehľad existujúcich názorov, ale dôsledne ich podrobuje kritickej analýze a vstupuje s nimi do poctivého argumentačného dialógu.

Významným prínosom práce je schopnosť autora kompetentne a konštruktívne prepájať právnu teóriu s praktickou filozofiou, morálnou teológiou, metafyzikou a filozofiou konania. Práca tak presahuje tradičné disciplinárne hranice bez toho, aby stratila metodologickú ukotvenosť. Autor sa zároveň nevyhýba polemike s dominantnými prúdmi súčasného myslenia, najmä s liberalizmom verejného rozumu a utilitarizmom, pričom jeho kritika je vecná, argumentačne precízna a teoreticky podložená.

4. Použitá metodika
Metodologicky ide o prácu založenú predovšetkým na analyticko-kritickej metóde, historicko-systematickej rekonštrukcii pojmov a komparácii jednotlivých teoretických prístupov. Autor pracuje s mimoriadne rozsiahlym spektrom kvalitných a teoreticky pluralitných primárnych aj sekundárnych prameňov, a to najmä z anglo-americkej, francúzskej, španielskej, talianskej nemeckej a stredoeurópskej právno-filozofickej literatúry.

Zvlášť pozitívne možno hodnotiť precízne rozlišovanie pojmov, citlivosť voči terminologickým nuansám a schopnosť autora vyhnúť sa anachronickým interpretáciám klasických textov. Metodika je zvolená adekvátne k povahe skúmaného problému a je uplatňovaná konzistentne v celej práci.

5. Kvalita a originalita dosiahnutých výsledkov
Habilitačná práca prináša viacero originálnych príspevkov k súčasnej teórii prirodzeného práva. Za osobitne cenné možno považovať autorovu syntetickú rekonštrukciu pojmu spoločného dobra, ktorá sa vyhýba jeho individualistickým, ako aj kolektivistickým redukciám.

Originálnym prínosom je aj kritické vyrovnanie sa s novou teóriou prirodzeného práva, najmä s inštrumentálnym chápaním spoločného dobra u Johna Finnisa, ako aj nuansovaná analýza MacIntyrovho prístupu. Rovnako významné sú kapitoly venované polemike s utilitarizmom a rozpracovanie konceptu klasického právneho realizmu v súvislosti so spravodlivosťou a prirodzenými právami. Práca preukazuje vysokú mieru autorskej invencie, schopnosť samostatného myslenia a jasne identifikovateľný vlastný teoretický postoj autora.

6. Použiteľnosť výsledkov pre rozvoj danej oblasti a ďalší výskum
Výsledky práce majú výrazný potenciál prispieť k ďalšiemu rozvoju právnej teórie a filozofie, teórie prirodzeného práva a ústavnej teórie. Autor otvára viaceré výskumné línie, ktoré možno ďalej rozvíjať, napríklad vzťah spoločného dobra k základným právam, úlohu štátu v pluralitných spoločnostiach či normatívne základy verejnej moci. Práca zároveň vytvára pevný teoretický rámec, ktorý môže slúžiť ako východisko pre ďalšie interdisciplinárne skúmanie.

7. Použiteľnosť výsledkov v praxi
Hoci ide o teoretickú monografiu, jej závery majú nepochybný presah do právnej praxe. Autorove úvahy sú relevantné pre ústavnú argumentáciu, interpretáciu základných práv,

rozhodovaciu činnosť ústavných súdov, ako aj pre legislatívne a politické diskusie o hraniciach slobody, verejnom poriadku a náboženskej slobode. Práca tak môže slúžiť nielen akademikom, ale aj sudcom, zákonodarcom a ďalším aktérom právneho života.

8. Formálne spracovanie a jazyková úroveň

Práca je spracovaná na veľmi vysokej formálnej úrovni. Štruktúra textu je prehľadná, logická a primerane členená. Poznámkový aparát je rozsiahly a precízny, bibliografia bohatá a aktuálna. Jazyková úroveň práce je vynikajúca; autor používa presný, kultivovaný a terminologicky konzistentný jazyk. Text je čitateľný aj napriek vysokej náročnosti problematiky.

V texte sa však nachádzajú štyri formulácie, ktoré vyžadujú formálnu optimalizáciu, konkrétne:

1. Na s. 5, poznámka č. 10 obsahuje vetu: „Je zajímavé, že americký filozof Mark Murphy spojuje tento soud **s** jen s teoriemi přirozeného práva v etice". Písmeno „s" vo vete (pridané hrubým) je nadbytočné.

2. Na s. 96, poznámka č. 363 obsahuje odkaz na dielo: „Ryan J. BRADY, *Conforming to Right Reason. On the Ends of the Moral **Viertues** and the Roles of Prudence and Synderesis*, Steubenville: Emmaus Academic, 2022". V slove „Viertues" (pridané hrubým) je preklep a má byť „Virtues".

3. Na s. 112, poznámka č. 451 je odkaz na dielo of Johna Finnisa referované ako „FINIS" a má byť „FINNIS".

4. Na s. 216 je veta „**Ani** zde je totiž cesta od obecných ústavních norem ke konkrétním závěrům judikatury složitá a nepřímá." Zdá sa, že slovo „Ani" (pridané hrubým) má byť správne „Také".

9. Pripomienky k habilitačnej práci

K práci možno uplatniť len niekoľko drobných pripomienok, ktoré však nemajú zásadný vplyv na jej celkovú kvalitu. Na niektorých miestach by bolo možné zvážiť ešte explicitnejšie prepojenie teoretických záverov s konkrétnymi právnymi doktrínami alebo judikatúrou. Rozsah práce (331 strán) je nadštandardný, čo však vzhľadom na habilitačný charakter diela nemožno považovať za nedostatok.

10. Hodnotenie práce ako celku

Predložená habilitačná práca predstavuje mimoriadne kvalitné, originálne a metodologicky vyspelé dielo, ktoré významne prispieva k rozvoju právnej teórie a filozofie práva. Autor v nej jednoznačne preukazuje schopnosť samostatnej vedeckej práce na najvyššej úrovni.

Otázky k obhajobe habilitačnej práce

1. **K metafyzicky zakotvenému pojmu spoločného dobra**
   V tretej časti práce autor obhajuje potrebu návratu k metafyzicky zakotvenému pojmu spoločného dobra a poukazuje na jeho význam ako protiváhy individualizmu a fragmentácie súčasných spoločností. Zostáva však otvorené, nakoľko je takéto silné metafyzické ukotvenie kompatibilné s normatívnym rámcom pluralitnej liberálnej demokracie. Nehrozí, že koncepcia spoločného dobra s výrazne teleologickým

rozmerom stratí integračný potenciál v spoločnosti, ktorá nezdieľa jednotný metafyzický horizont? Ako možno zabrániť tomu, aby sa toto chápanie nestalo zdrojom ďalšieho hodnotového konfliktu?

2. **K silnej normativite spoločného dobra**
   Štvrtá kapitola obhajuje robustnú koncepciu spoločného dobra proti Rawlsovmu minimalizmu i Finnisovmu inštrumentalizmu a zdôrazňuje jeho normatívny primát ako dôvodu k jednaniu, vrátane poslušnosti zákonom. Nevyžaduje však takto silne normatívne poňaté spoločné dobro vyšší stupeň morálnej a teleologickej zhody, než aký možno realisticky očakávať v podmienkach moderného pluralitného štátu? Akým spôsobom možno zabezpečiť, aby sa robustná koncepcia spoločného dobra nestala zdrojom napätia medzi politickou autoritou a občanmi, ktorí nezdieľajú rovnaké chápanie hierarchie dobier a cieľov politického spoločenstva?

3. **K riziku „mäkkého" kolektivizmu**
   Šiesta kapitola systematicky vymedzuje pojem spoločného dobra voči kolektivistickým aj privatistickým deformáciám a obhajuje jeho metafyzicky i normatívne robustné poňatie ako „stred" medzi týmito extrémami. Zároveň však priznáva, že tento pojem môže v pluralitnej spoločnosti vyvolávať obavy z nadmerného donucovania a potláčania legitímneho nesúhlasu. Poskytuje navrhovaná koncepcia dostatočne určité a inštitucionálne použiteľné kritériá na rozlíšenie medzi legitímnym presadzovaním spoločného dobra a jeho ideologickým či paternalistickým zneužitím? Ako možno prakticky garantovať, že apel na spoločné dobro neprerastie do novej formy „mäkkého" kolektivizmu, najmä tam, kde nepanuje zhoda o hierarchii dobier a obsahu dobrého života?

Záver

Habilitačná práca Mgr. et Mgr. Jiřího Baroša, Ph.D. „Společné dobro jako ústřední pojem přirozenoprávní tradice. Příspěvek k teorii přirozeného práva" je mimoriadne kvalitné a originálne dielo, ktoré ***spĺňa*** požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce v obore Teória práva.

[redacted]

Ružomberok

Dňa 27. 2. 2026

podpis